

BARNKONSEKVENSANALYS

HORNSBRUKSGATAN

2010-08-30

Rapporten är framtagen på uppdrag av
Veidekke i samarbete med Stockholm stads Exploateringskontor

Kontaktperson Veidekke:
Jan Svensson
Affärs- & Projektutveckling
08-635 61 22

Kontaktperson Stockholms stad:
Daniel Larsson, planhandläggare
Stadsbyggnadskontoret
08-508 282 98
daniel.larsson@sbk.stockholm.se

Grontmij AB
Uppdragsledare:
Sabine Saracco
010-480 19 16
sabine.saracco@grontmij.com

Konsulter:
Sabine Saracco, rapport, inventering och layout
Lovisa Strandlund, rapport och inventering
Ulrika Petzelius, granskning
Terese Höög Wall, granskning

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sammanfattning	1
Bakgrund	2
Syfte och tillvägagångssätt	3
Lagar och riktlinjer	3
Skolor i närområdet och genomförda intervjuer	4
Hornstull idag	4
Trafikmiljön	4
Högalidsparken	6
Sammanfattning från tidigare Barkonsekvensanalys	7
Observationer Hornsbruksgatan	8
Observationer Högalidsparken	9
Sammanfattning av intervjuer åldrarna 7-12 år	10
Sammanfattning av intervjuer åldrarna 13-17 år	11
Slutsats	12
Referenslitteratur	13

Sammanfattning

I Hornstullsområdet, på Hornsbruksgatan, pågår planeringen av ett exploateringsprojekt som kommer att påverka gatans karaktär och funktion.

Syftet med denna studie är att analysera Hornstull och då främst Hornsbruksgatan och Högalidsparken ur ett barnperspektiv samt ge förslag på hur området kan förbättras utifrån barns behov.

Barnkonsekvensanalysen baserar sig främst på intervjuer med ett 20-tal barn och ungdomar i åldrarna 7-17 år varav de flesta går i skolorna intill planområdet. Många av de barn som deltagit i studien bor även inom Hornstullsområdet.

De synpunkter som framkommit är följande:

Högalidsparken utnyttjas och uppskattas av framförallt de yngre barnen. De äldre barnen och ungdomarna föredrar att vara i andra parker och då helst på Reimersholme och Långholmen, de utnyttjar sällan Högalidsparken. De yngre barnen värdesätter berget och parkleken i Högalidsparken.

Högalidsspången är betydelsefull för barnen i Bergsundsskolan eftersom den förenklar deras tillgänglighet till Högalidsparken vilken de använder som en extra skolgård för att kompensera för sin egna minimala skolgård. Även barn i Högalidsskolan går till Högalidsparken under skoltid.

De platser som utpekats som farliga eller obehagliga är framförallt den västra trappförbindelsen mellan Hornsbruksgatan och Högalidsparken samt bakom huset vid parkleken där det finns mycket råttor.

Rekommendationer

- Prioritera den öst-västliga förbindelsen, gångstråket, i parken som förbinder Högalidsspången med kv Plankan så att platsen även försättningsvis upplevs som allmän plats samt att den viktiga planskilda förbindelsen till parken, från kv Plankan, kvarstår.
- Bevara den visuella kopplingen från Långholmsgatan mot Högalidsparken, det är viktigt att den nya exploateringen inte innebär en anonymisering av parken för barn.
- Lekparken är oerhört viktig för många barn i olika åldrar, vid förtätning och nya bostäder är det troligt att trycket på lekparken kommer att öka. Det är av stor vikt att parken behåller minst samma standard som idag.
- Inrätta en ungdomsgård eller annan plats för de äldre barnen och ungdomarna i närområdet.

Bakgrund

Wasted Space AB och Veidekke Bostad AB har inkommit med ett förslag som syftar till att utveckla Hornsbruksgatans karaktär och öka gatans samspel med intilliggande Högalidsparken samt till Hornstull och det nya torg som planeras där. Det aktuella planområdet består idag av en bergsskärning mot Högalidsparken samt av en byggnad med tunnelbaneuppgång och teknikutrymmen. Ett nytt parkeringsgarage med ca 200 platser byggs i berget under Högalidsparken med in- och utfart vid korsningen Hornsbruksgatan/Lignagatan.

Förslaget innebär en förtätning av bostäder, kommersiella verksamheter och hotell på den sida av Hornsbruksgatan som angränsar Högalidsparken. Förslaget innehåller även parksekvenser bestående av exempelvis ramper eller trappor mellan bostadshusen som syftar till att öka tillgängligheten till parken. En trolig utbredning av nybyggnationen är mellan kv Mejseln i väster och den östra trappförbindelsen till Högalidsparken i öster. Byggnadshöjden bör högst uppgå till två våningar ovan parknivå.

Byggherrarna vill utveckla området med inflytande av boende och sakägare i området, en s.k. Community Planning-metod, med vilken medborgarnas insyn och påverkan i planeringsprocessen ökar. Förfarandet sker genom möten och workshops där boende, sakägare, intressenter och sakkunniga tillsammans utvecklar området. Medborgarna har möjlighet att vara med och påverka användning av parkmark och den gatumark som inte behöver vara tillgänglig för trafiken.

Inför förändringen har Grontmij AB, på uppdrag av byggherren, tagit fram denna barnkonsekvensanalys vilken ska finnas med som ett underlag och informationsmaterial under det fortsatta arbetet med områdets utveckling.

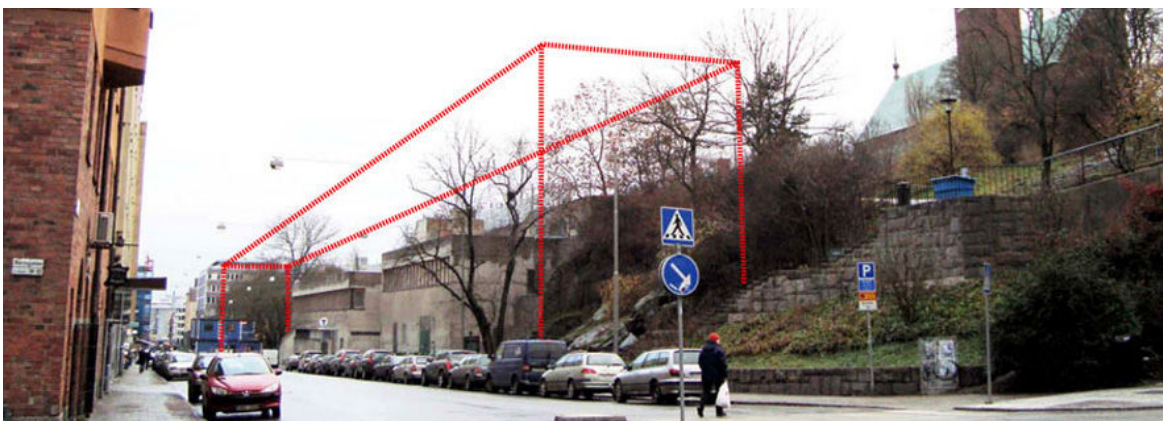

Bild 1 (övre): Översiktskarta med markanvisningsområdet utmarkerat från Stockholms stad (www.stockholm.se) Bild 2 (nedre): Planförslagets framtida volym från Stockholms stad (www.stockholm.se)

Syfte och tillvägagångssätt

Syftet med studien är att analysera Hornsbruksgatan och Högalidsparken ur ett barnperspektiv samt ge förslag på hur området kan förbättras utifrån barns behov.

Barnkonsekvensanalysen baserar sig främst på observationer och intervjuer med ett 20-tal barn och ungdomar i åldrarna 7-17 år som alla bor eller går i skolan intill planområdet.

Följande frågor bör besvaras i denna analys:

- Hur används platsen? Vad gör barnen där? När används den ?
- Vilka barn/ungdomar använder platsen (åldrar)?
- Vilka målpunkter finns?
- Hur/var/på vilket sätt rör sig barnen i området?
- Vilka effekter/konsekvenser kommer förslaget få för berörda barn beträffande trafiksäkerhet, miljö, tillgänglighet, fri rörlighet och hälsa?

Analysen syftar till att beskriva hur barnen använder sig av och rör sig i området, belysa trafikspekter, kartlägga viktiga målpunkter samt identifiera brister inom planområdet. Dessa frågeställningar besvaras i nedanstående analys.

Lagar och riktlinjer

De lagar och riktlinjer som styr planering och som betonar barns behov återfinns främst i Plan- och Bygglagen kap 1 och 3, Riksdagens miljö kvalitetsmål samt FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och den sjätte konventionen kallad Barnkonventionen.

I Stockholm stads planhandbok anges att i detaljplaner som berör barnintensiva platser bör barnperspektivet särskilt belysas. Vidare anges att i planarbetets inledande skede bör den aktuella platsens värden och funktioner kartläggas utifrån ett barnperspektiv. I sociotopkartan pekas Högalidsparken ut som en värdefull friyta med kulturella värden.

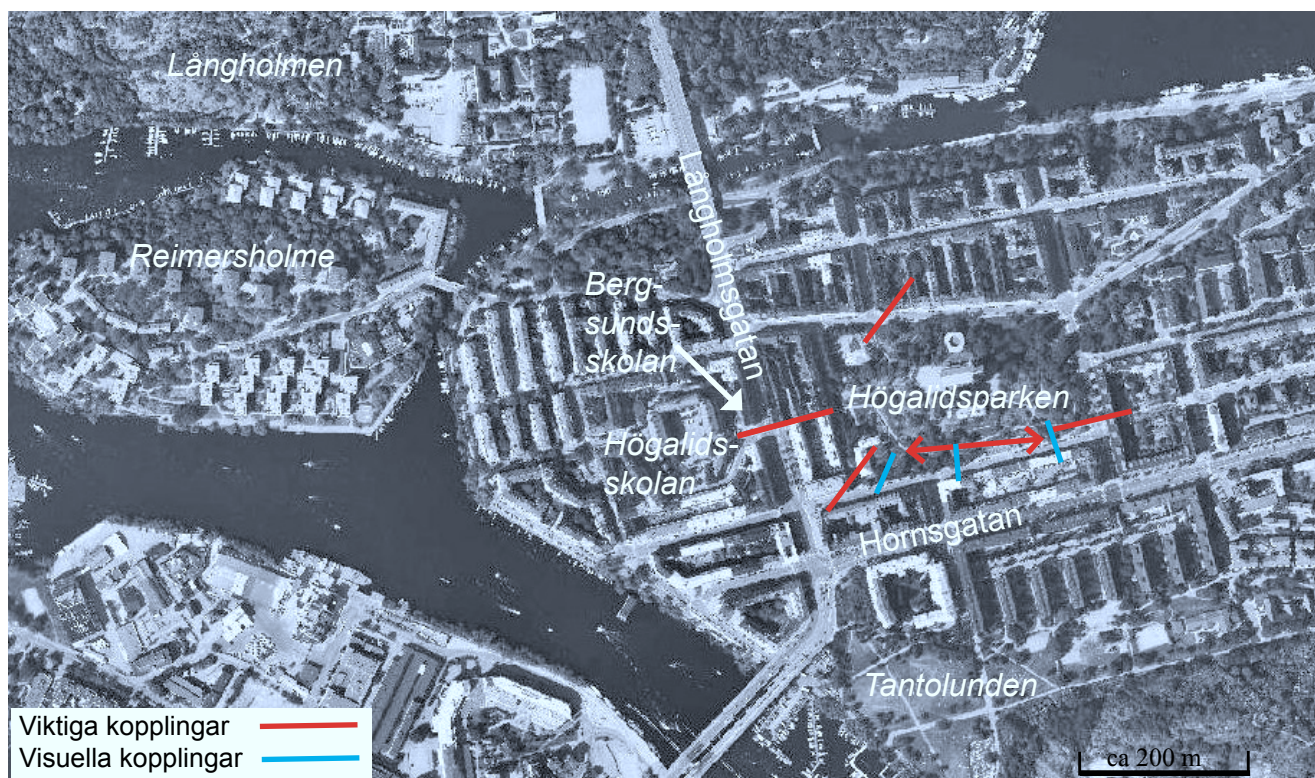

Bild 3: Översiktsskild Hornstull från Stockholms stad (www.stockholm.se)

Skolor i närområdet och genomförda intervjuer

I nära anslutning till planområdet finns två skolor, Högalidsskolan som ligger vid Folkskolegatan med ca 670 elever i årskurserna F till 9 och Bergsundsskolan som ligger vid korsningen Långholmsgatan/Folkskolegatan med ca 75 elever i årskurs F till 3.

Bild 4: Högalidsskolan

I en tidigare barnkonsekvensanalys som Grontmij gjort för Stockholms stads Exploateringskontor (Barnkonsekvensanalys för planerade verksamheter i Hornstull, 2008) utfördes intervjuer med barn och ungdomar i Högalidsskolan och Bergsundsskolan samt med ungdomar som rört sig på Långholmsgatan, vilka bor eller går i skolan i området. Sammantaget intervjuades 19 barn och ungdomar i åldrarna 6 till 17 år om den kommande planeringen i Hornstull. Några av de synpunkter som framkom då ingår även i denna analys.

Utöver de tidigare intervjuer som utförts har ytterligare 20 barn och ungdomar intervjuats i denna analys.

Hornstull idag

Inom stadsdelen Hornstull-Reimersholme har antalet barn och ungdomar minskat något de senaste 10 åren. 1997 var antalet barn i området 376 stycken och år 2007 hade antalet minskat till 337.

Trafikmiljön

Hornstullsområdet är ett av innerstadens mest trafikerade områden. Både Långholmsgatan och Hornsgatan har trafikflöden som överstiger 40 000 fordon/dygn. Hornstull är också en mycket viktig bytespunkt mellan buss och tunnelbana, totalt har området ca 785 bussavgångar/dygn. Långholmsgatan och Hornsgatan är också mycket viktiga cykelstråk både lokalt och regionalt.

Bild 5: En barnolycka har inträffat i närområdet 2001-2005

Bild 6: Översikt Högalidsparken och Högalidsspången, planskild bro över Långholmsgatan. Bild från Stockholms stad (www.stockholm.se)

Hornsbruksgatan går parallellt med Hornsgatan och sträcker sig mellan Varvsgatan i öster och Långholmsgatan i väster. Gatan avslutas med en vändplats mot Långholmsgatan. Hornsbruksgatans trafikflöden är 3000 fordon/dygn väster om Lignagatan och 2500 fordon/dygn väster om gatan (2004).

Hornsbruksgatan angränsar den södra delen av Högalidsparken. Andra angränsande gator är Borgargatan, Högalidsgatan och Varvsgatan. Fordonsmängden på dessa gator ligger mellan 1500-4500 fordon/dygn. Planskilda passager ansluter till Högalidsparken från kv Plankan, över Varvsgatan, i öster och över Långholmsgatan och Borgargatan i väster.

Cykeltrafiken på Hornsbruksgatan sker i blandtrafik. En tidigare cykelinventering som gjorts på Hornsbruksgatan (Grontmij 2010) visar att cykelflödena på gatan är högst under eftermiddagarna mellan kl 17-18 då antalet cyklar uppgår till en i minuten. De flesta cyklister färdas västerut på Hornsbruksgatan.

Högalidsparken

Högalidsparken har en kuperad topografi vilket försämrar tillgängligheten till framför allt de södra delarna av parken. Från Hornsbruksgatan finns tre entréer till Högalidsparken i form av trappor. Det nordvästra hörnet av parken ligger i gatunivå, där finns en lekpark med bemannad parklek. Lekparken inrymmer bland annat vattenlek, gungor och en större hårdgjord yta för cykling mm. Högalidskyrkan ligger centralt placerad i parken. Väster om kyrkan finns kuperad och vildvuxen parkterräng med berg. Flera gångstråk förbinder parkens olika delar.

På den västra delen av Hornsbruksgatan finns bland annat en 7- Eleven butik samt Hornstulls bibliotek. I övrigt finns få målpunkter längs med gatan, den mest frekvent använda är tunnelbaneentrén. I närområdet finns en mängd butiker och restauranger samt en mindre teater. Inom området finns också ett stort antal bostäder och arbetsplatser. Andra grönområden i närområdet är Tantolunden samt Långholmen.

Bild 7 (överst till vänster): Hornsbruksgatan österut. Bild 8 (överst till höger): Östra trappförbindelsen mellan Högalidsparken och Hornsbruksgatan. Bild 9 (nedre): Kuperade delar av Högalidsparken, väster om kyrkan.

Sammanfattning från tidigare Barnkonsekvensanalys

Flertalet av barnen och ungdomarna som intervjuades i samband med barnkonsekvensanalysen för planerade verksamheter i Hornstull (2008) gick på en av de två närliggande skolorna i området. Många av barnen uppgav även att de bor i Hornstull och att de därför utnyttjar Högalidsparken och andra grönområden på såväl skoltid som fritiden. Barnen på Bergsundsskolan värdesätter Högalidsparken starkt. De har en väldigt liten skolgård och utnyttjar därför ofta parken på rasterna. Högalidsspången är betydelsefull för barnen i båda skolorna eftersom den förenklar deras tillgänglighet till parken.

Barn boende i området uppgav att de går eller cyklar till skolan, de äldre barnen (12-17 år) på egen hand och de yngre barnen (6-11 år) i sällskap av vuxen. De barn som uppgav att de åker tunnelbana till skolan använde sig av den västra tunnelbaneuppgången för att inte behöva korsa Långholmsgatan.

Barn i samtliga åldrar nämner obehag av "alkisarna" som uppehåller sig i Högalidsparken samt narkomansprutor som några av dem sett i parken. Ingen av barnen uppgav en särskild plats där de inte får vara, men de yngre barnen uppger att de inte får vara någonstans utan vuxet sällskap.

En brist som framkom i området är saknaden av innemiljöer där ungdomar kan mötas på kvällar och helger. En ungdomsgård för högstadiesbarn önskades från ungdomarna då de inte har någon i dagsläget.

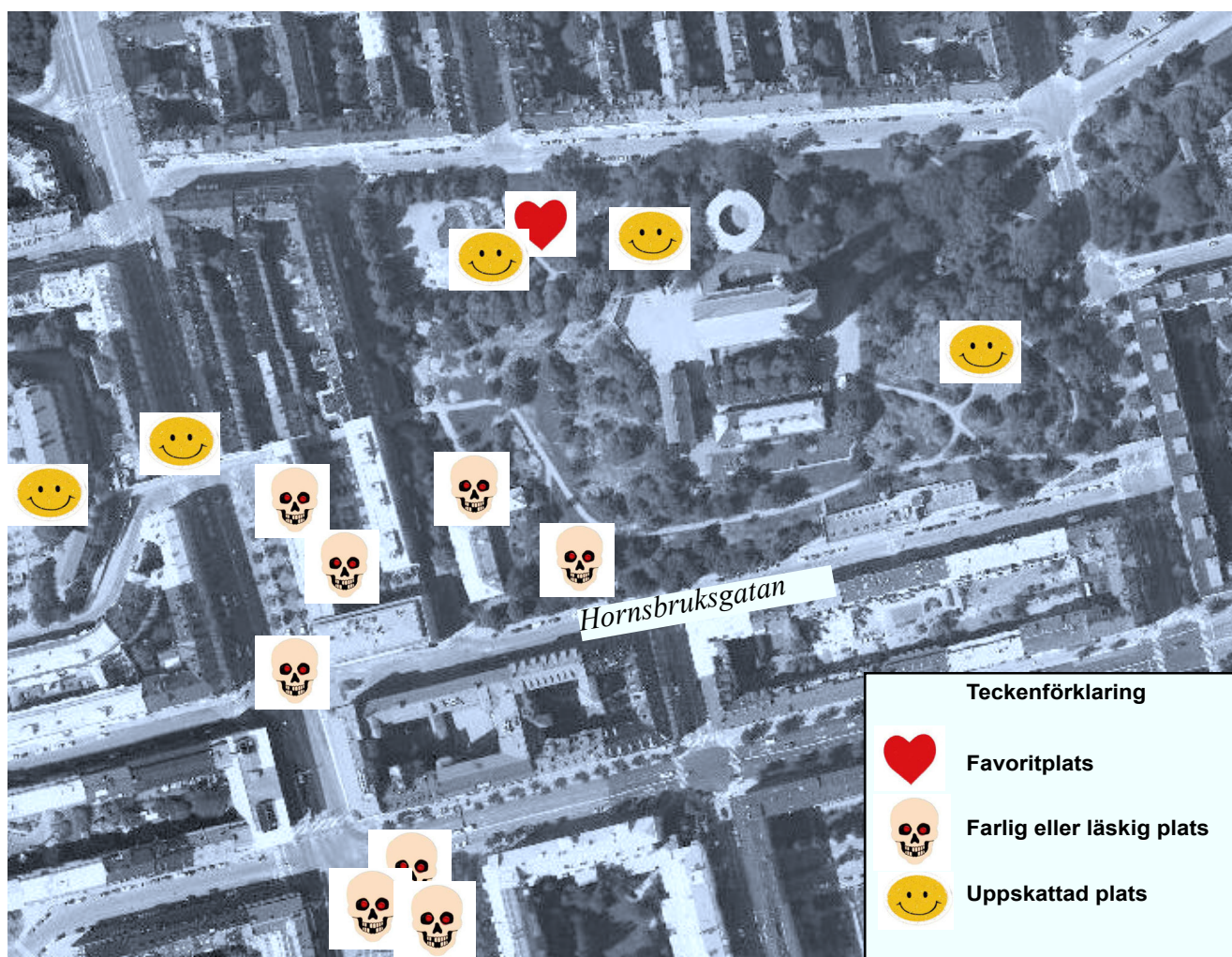

Bild 10: Översiktskarta för barn 6-17 år över platser inom utredningsområdet som pekats ut som favoritplats, farlig plats och uppskattad plats. (Barnkonsekvensanalyser för planerade verksamheter i Hornstull, 2008)

Observationer Hornsbruksgatan

För att få en uppfattning om hur barn rör sig inom utredningsområdet har observationer gjorts vid ett flertal tillfällen under olika tidpunkter, på morgnar, förmiddagar och eftermiddagar. Observationerna har främst gjorts på Hornsbruksgatan och de tre trapporna som leder upp till parken från gatan, därutöver har observationer även gjorts i Högalidsparken.

Hornsbruksgatan är en lugn innerstadsgata med få målpunkter och ett relativt lågt, men konstant flöde av bilar, cyklister och fotgängare. De flesta fotgängarna, både barn och vuxna, har tunnelbanan som målpunkt eller så går de längst med gatan. Gående rör sig främst på den södra gångbanan, de som korsar gatan gör det främst vid något av övergångsställena. Överlag var det många yngre barn som gick i vuxet sällskap.

Den trapp som används mest frekvent trappan längst österut (närmast Zinken). Många alkoholister uppehöll sig vid trappan längst västerut (närmast Hornstull), vid samtliga observationstillfällen, vilket förmodligen är anledningen till att färre använder sig av den vägen. Överlag var det relativt få som använde de tre trapporna upp till Högalidsparken.

Bild 11 (övre): Tunnelbaneuppgången på Hornsbruksgatan.

Bild 12 (nedre): Västra trappförbindelsen mellan Hornsbruksgatan och Högalidsparken.

Observationer Högalidsparken

Det är framförallt lekparken och den västra delen av parken som används och då av yngre barn i åldrarna 7-12 år. Många skolklasser går dit på raster och på fritids, men det är även barn där efter skoltid som leker själva (utan vuxet sällskap). Lekparken är också uppskattad av småbarnsföräldrar.

I västra delen av lekparken sparkar barnen boll och cyklar på den plana delen. En annan del av Högalidsparken där många barn leker är vid berget där de bygger kojor och klättrar.

Få människor uppehåller sig vid den delen av parken som angränsar Hornsbruksgatan, de som syns där är ofta förbipasserande på väg till eller från Hornstull och Högalidsspången. Många rastar sina hundar och då främst vuxna. Vid observationstillfället byggs garaget under parken vilket medför att en del av berget mot Hornsbruksgatan sprängts bort.

I den östra delen av parken var det inga barn som vistades vid observationstillfällena.

Bild 13 (övre): Lekparken

Bild 14 (nedre): Berget i Högalidsparken

Sammanfattning av intervjuer åldrarna 7-12 år

Tolv barn i åldrarna 7-12 år har intervjuats i Högalidsparken under sommaren år 2010. Samtliga bor i närområdet bland annat på Heleneborgsgatan och Paulsundsgatan och de flesta går i Högalidsskolan eller Bergsundsskolan.

Den delen av parken som de flesta utnyttjar är lekplatsen där de leker, spelar pingis och cyklar. Parkleken är öppen och bemannad varje dag till kl 18.00. Utöver parkleken är berget väster om Högalidskyrkan populärt att leka vid, där kan de klättra och leka kurragömma. På vintern åker många av barnen pulka i backen norr om kyrkan. Inga av de intervjuade barnen upphåller sig i parkens södra delar som angränsar mot Hornsbruksgatan.

De platser som pekas ut som läskiga är den västra trappan mot Hornsbruksgatan där många ”alkisar” ofta sitter. Nedanför berget mot spången och bakom huset på parkleken upplever många av barnen som obehagliga platser då det är mycket råttor där.

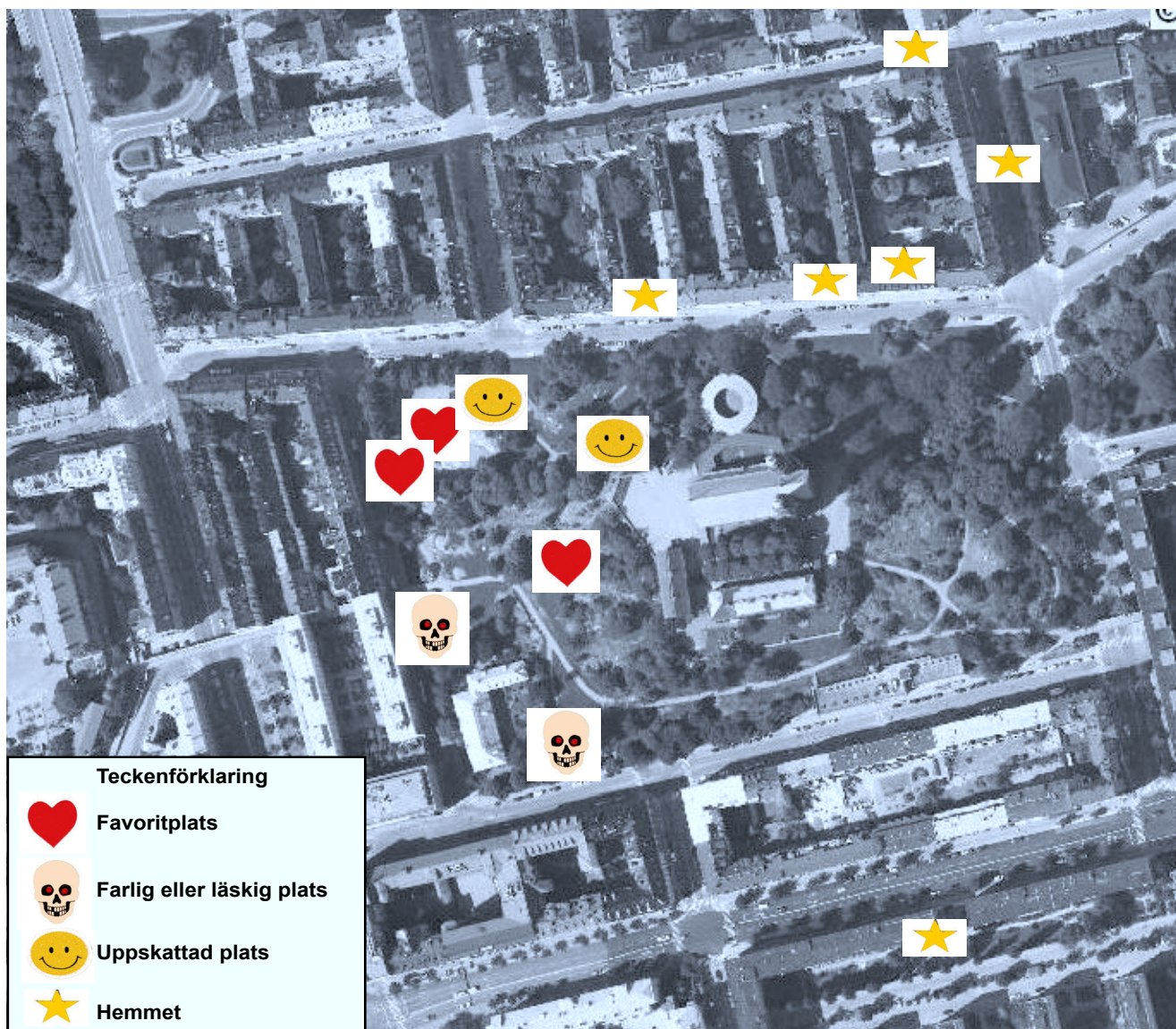

Bild 15: Översiktskarta för barn 7-12 år över platser inom utredningsområdet som pekats ut som favoritplats, farlig plats, uppskattad plats och hemmet.

Sammanfattning av intervjuer åldrarna 13-17 år

Åtta ungdomar i åldrarna 13-17 har intervjuats på Hornsbruksgatan och utanför 7-elven vid Hornstull. De flesta bor i närområdet, med undantag för två flickor som bor vid Fridhemsplan, och nästan alla går i Högalidsskolan.

Högalidsparken utnyttjas inte av ungdomarna, de föredrar att vara på Reimersholme och på Långholmen. På vardagarna "hänger" de ofta vid 7-elven, de säger att de oftast inte vet vad de ska göra utan att de mest går runt, eller så går de hem till någon kompis. Tidigare fanns det en ungdomsgård men den har lagts ner, vilket många tycker är tråkigt.

Ungdomarna som intervjuats får vara överallt på egen hand och ingen uppgav någon plats som de inte tycker om. Två 13 åriga pojkar brukar utöva parkour i närområdet och undviker då de mest trafikerade gatorna.

Bild 16: Översiktskarta för barn 7-12 år över platser inom utredningsområdet som pekats ut som favoritplats, farlig plats, uppskattad plats och hemmet.

Slutsats

Konsekvenser av förslaget

Förslaget med dess volym innebär att den visuella kopplingen till parken försämrats från Långholmsgatan och möjligtvis från Hornsbruksgatan, beroende på utformningen av nyexploateringen. Det är viktigt, framförallt för barn, att kunna se parken för att den ska inbjuda till spontan lek.

Idag undviker många av barnen den västra trappan på grund av alkoholisterna som uppehåller sig där. Bättre och genare kopplingar till parken från Hornsbruksgatan bidrar till ökad tillgänglighet.

Ingen av de intervjuade barnen uppgav att de utnyttjar den södra delen av Högalidsparken, inte heller vid observationstillfällena lekte barn eller ungdomar där. Trots att denna del av parken inte är en plats där barnen vistas utgör den en viktig gångförbindelse mellan kv Plankan och Högalidsspången. Parkens södra del bör även fortsättningsvis upplevas som en allmän plats där barnen kan röra sig planskilt från trafiken. En risk med förslaget, om bostäder anläggs i parknivå, är att gångförbindelsen upplevs som privat.

En förtätning av Hornsbruksgatan leder till mer liv och rörelse vilket kan ses som både positivt och negativt. Hornsbruksgatan och parken kan komma att användas under flera timmar av dygnet vilket är positivt ur ett trygghetssperspektiv. Trafikmängden kommer troligtvis att öka i och med exploateringen, och även genom det nybyggda garaget när det tas i bruk. Ökad trafik har en negativ effekt på barns fria rörlighet och på deras hälsa.

Berget är en av de mest använda och uppskattade platserna i parken bland de yngre barnen. Där kan de använda sin fantasi i större utsträckning när de leker än vad de gör på de anordnade lekplatserna. Barn tycker även om att leka utan full uppsyn från vuxna, vilket berget med dess vegetation möjliggör. Vid förtätning av bostäder är det viktigt att inte bygga bort det insynsskydd som platsen erbjuder barnen idag.

Rekommendationer

- Prioritera den öst-västliga förbindelsen, gångstråket, i parken som förbinder Högalidsspången med kv Plankan. Platsen bör även fortsättningsvis upplevas som allmän plats då den utgör en viktig planskild förbindelse mellan de östra delarna av utredningsområdet och områdets skolor.
- Bevara den visuella kopplingen från Långholmsgatan mot Högalidsparken, det är viktigt att den nya exploateringen inte innebär en anonymisering av parken för barn.
- Lekparken är oerhört viktig för många barn i olika åldrar, vid förtätning och nya bostäder är det troligt att trycket på lekparken kommer att öka. Det är av stor vikt att parken minst behåller samma standard som idag.
- Inrätta en ungdomsgård eller annan plats för de äldre barnen och ungdomarna i närområdet.

Referenslitteratur

- Förutsättningar för en levande stadsmiljö i Hornstull. Analys av stadsliv och stadsrum, utvärdering av planskiss samt designrekommendationer (Spaceescape 2008)
- Röster som räknas. Barn och ungas rätt till delaktighet och inflytande. BO 2006
- Klara, färdiga gå. Om de yngsta medborgarna och deras rättigheter. BO 2007
- Statistik om Reimerholme-Långholmen. Sockholms stads utrednings- och statistikkontors hemsida. www.usk.se
- Trafikutredning Hornsbruksgatan, Grontmij 2010
- BKA Hornstull, Grontmij 2008
- Sociotopkartan, Stockholms stad 2003

